

GAZETECİLİK ENSTİTÜSÜ'NDEN ANTAKYA YEREL BASININA: BİR SÖZLÜ TARİH DENEMESİ

Tülay Atay**

Sözlü tarih hem “ötekinin” sesi olurken aynı zamanda topluma “içerden” ayna tutabilmenin de bir yöntemi olarak kullanılagelmiş zaman içinde. Sözlü tarih çalışmasında kendisiyle “görüşme” yapılan kişinin “kim” olduğu kadar görüşmenin “nasıl” yapıldığı ve görüşen ile görüşmecinin kurdukları “ilişki” boyutu da önemlidir. Görüşmeyi yapan kişi sözlü tarih anlatısına sağlıklı ulaşabilmek adına “empati” yapabilmelidir. Bir diğer önemli nokta ise, sözlü tarih görüşmesini yapan kişinin anlatıcısı “doğru” yönlendirebilmesidir. Bu çalışma ile yerel gazetecilik alanına bir eklektik ve etnografik yöntem bilim olan “sözlü tarihi çalışması” yardımı ile katkı sunmak amaçlanmaktadır (Neyzi,1999: 5-6; Gezgin ve ark., 2016: VIII).

Literatürün derinliklerinin verdiği bu bilgilerin ışığında oluşturulmaya çalışıldı bu görüşme ve sonrasında bu makale. 7 Aralık 2017, perşembe günü biri öğleden sonra, Antakya (Hatay) Atatürk Caddesi, Bilgili Apartmanı'ndaki bürosunda Avukat **Nabi İnal** ile kendisinin onamı ile videoya alınan görüşme metni içindeki bilgiler bu çalışmanın malzemesini oluşturmaktadır.

İnal, 1948-1949 yıllarında İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'ne devam etti. Hocası Burhan Felek'ti. 1955 yılından beri Avukat. Hatay Barosu avukatlarından. 29 sene Hatay Baro Başkanlığı görevini ifa etti. Yerel basında aktif olarak yazılar yazmayı kendisine misyon edindi. Abisi 'Yeni Yol' gazetesini çıkartıyordu Antakya'da, sonra kendisi devraldı gazeteyi. Yaklaşık 5 sene gazete çıkardı. Hatay'da çok okunan bir gazete oldu *Yeni Yol*. Gazetecilik Enstitüsü'ndeki dönem arkadaşlarından Nezih Demirkent 15 sene Hürriyet Gazetesi genel yayın yönetmenliği yaptı ve Dünya gazetesini çıkarttı. *Öykü* Avukat Nabi İnal'ın kendi ifadeleri ile şu şekilde devam ediyor:

“Vasfiye Özkoçak benim dönem arkadaşımdı. Burhan Felek ve Cevat Fehmi Başkut bana 'nolur gitme gel sana Cumhuriyet'te en iyi yeri verelim' dediler. Kalmadım, zira annemin tek çocuğuydum, Antakya'ya döndüm. Pişman

*Dr. Öğretim Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-0746-7127>

*Avukat Nabi İnal ile yapılan bu görüşme, 10230000 Doktora Tez Numarası ile İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 14 Ocak 2019 tarihinde “HATAY'DA YEREL MEDYA / BASIN REFLEKSLERİNE ETNİSİTE BAĞLAMINDA ELEŞTİREL BAKIŞ” başlığı ile başarıyla savunulan ve kabul edilen doktora tez çalışmasında yer almıştır ve daha önce yayımlanmamıştır.

değilim Antakya'ya dönmüş olmaktan. Antakya'da yerel basını ve genel anlamda basını her zaman destekledim ve destekliyorum. Hatay'da yerel basında bir enflasyon var. Artık önüne gelen gazete çıkarıyor. Bu yanlış bana göre. Resmi İlân meselesi var. Gazete dediğin, aldığın zaman okunacak yerler bulmak lâzım. Şimdi, bakıyorsun 5 gazete ve hepsi birbirinin aynı. Yaygın/Ulusal basında da durum aynı. Neredeyse manşetler bile aynı.

Hatay'daki Gazeteciler Cemiyeti, Günay Çelenk'ten sonra ikiye bölündüler. Cemiyetlerin etkileri de azaldı. İnşallah güçlenirler. Ben isterim ki çok güçlü olsun yerel basın, çünkü 4. güçtür bunlar. Türkiye'nin bugün yerel basına (onlara), güçlü basına ihtiyacı var. Basın da sesini çıkartabilmeli. Ama bir gazete ilâna ya da kurumların baskı işlerine, muhtaç olursa noluyor? Ya oradaki yerel yönetimdeki iktidar sahiplerinin etkisi altında kalıyor veya siyasi iktidarın etkisi altında kalıyor veyahut korkuyor. Yani korku imparatorluğunun etkileri oluyor. Türkiye'deki yaygın veya ulusal basında olduğu gibi buradaki (Hatay/Antakya) basın da bundan etkileniyor.

Eskiden alaylı veya okullu vardı. O vakitler okul olmadığından tabii alaylı oluyordu. Şimdi artık (gazetecilik mesleğine yönelik) okullar var. Bu okulların mezunlarının (sektörde) olması lâzım. (Gazeteci) yazdığının ne olduğunu bilmesi lâzım, neyi yazacağını bilmesi lâzım, gündemi takip etmesi lâzım, etki altında kalmaması lâzım, inanç sahibi olması lâzım. (Ne yazık ki, gazeteciler günümüzde bu özelliklere yerelde sahip) olamıyorlar. Yazık!

Görüşmede, Avukat Nabi İnal 150'liklerden Mesut Fani Bilgili konusunda da bilgi verdi.

“Mesut Bey'le çok yakın bir dostluğumuz vardı. Şimdi ona zaman zaman sorardım mesela, 'sen niye 150'likler içerisine girdin?' dediğimde bana dediği şeydi...

Çok espritüel bir adamdı. Hukuk bilgisinden çok genel kültürü iyiydi. Sorbonne Hukuk mezunuydu. Hatay, Fransızların yönetimindeyken Fransa'dan Hatay'a geldi. Sonra, Hatay anavatana katıldıktan sonra afçıktı onlarla ilgili...

Derdi ki: Lozan Barış Antlaşmasına ek olarak 150 kişilik isim listesi verilecekti. 147 kişiyi bulmuşlar 3 kişi açık kalmış. Onun üzerine, ilgililer Atatürk'e demişler ki, Mesut Fani (Cebelibereket Mutasarrıfı esbaki Fanizade Mes'ut Bilgili) var. Onu abisi var Ali İlmi, bir de Hasan Sadık var. Bu üçünü yazalım. Üçünü yazmışlar öyle 150'liğe girmiş bunlar.

Böyle de esprisini yapardı. Hoş bir insandı. 65 yaşında evlendi. 1955 yılından itibaren kendisiyle beraberdim ve çok yakındık. 1956'dan itibaren baro (Hatay) fiilen sırtımdaydı. Baroda görev yaptığım dönemlerde yönetim kurulunda Mesut Fani ile beraber çalıştık. Mesut bey hoşsohbet bir insandı. Birtakım anılar var. Adnan Menderes 27 Mayıs'tan önce buraya (Antakya'ya) geldiğinde ben şehir kulübünün başkanıydım, şehir kulübünde bir yemek verildi. Yemek aşağıda verildi ben de ne olur ne olmaz diyerek yukardan bakıyorum. Bir U masa var. Adnan Menderes, rahmetli, rakıyı sek içer ama buz dolu bir çanağın içine oturturdu bardağını. Adnan Menderes rakısından bir yudum içtikten sonra, o dönem Belediye'nin (Antakya) avukatı olan Mesut Bey ayağa kalktı ve eliyle Adnan Menderes'i işaret ederek 'Sen...' dedi, '...gelmiş geçmiş sadrazamlar

içerisinde en büyüğüsün. Senin uğruna –Asi Nehrini göstererek- nehirler dolusu kan aksa yeridir. Bildiğini yapmaya devam et. Bunun üzerine Menderes neredeyse ağlayacak... Mendilini çıkarttı filan... Bu olayın hemen ardından Menderes, İstanbul Hilton Oteli'nde iş adamlarıyla yaptığı bir toplantıda Mesut Fani'nin o gün Antakya Şehir Kulübü'nde kendisine söylediği bu cümleyi “...Ben gelmiş geçmiş sadrazamların en büyüğüyüm ve bildiğimi yapmaya devam edeceğim...” şeklinde söylediğini ben abonesi olduğum Akis dergisinden okudum. Sonra da 27 Mayıs oldu biliyorsunuz...

Biz onunçün Mesut Fani'ye takılırdık: '...Üstat sakın ha beni methetme... Methettiğin an doğru darağacına giderim yoksa...'

Hasan Sadık da Antakya'da kaldı uzun süre. Hasan Sadık'ın kızı Asuman benim arkadaşım. 27 Mayıs oldu ve Asuman 27 Mayısçıların biriyle, Antepli birisiyle evlendi. Hasan Sadık da sanıyorum Antepliydi. Kemalpaşa caddesindeki eski emniyete varmadan iki bina öncesinde bir evde otururlardı.

Refik Halit de vardı ama ben kendisini hatırlamam. Hasan Sadık'ı da bilmiyorum.

27 Mayıs'ın hemen ardından belediye alanında bir toplantı yapılıyordu. Ben, bir ara Belediye binasına gittim. CHP İl Başkanı ve ileri gelenler oradaydı, ardından Mesut Bey geldi. Oradakiler, Mesut Bey'e 'ne işin var senin burada' dediler ve Mesut Bey'i Menderes'e övgüler yağdırdığı için kovdular. Mesut Bey de 'a doğru haklısınız' dedi ve çıktı gitti. Ben o gün bugün –rahmetli oldular- Mesut Bey'i kovanlarla münasebeti kestim. Bir hafta sonra Mesut Bey'i kendisini kovanlardan birisiyle yemek yerken gördüm. 'Üstat! Ne yapıyorsun? Ben bunlarla konuşmuyorum' dedim. Mesut Bey bana, 'boş ver, olur böyle şeyler' dedi. Çok rahat, çok kalender bir insandı. Kendisine 'evin yanıyor' deseler adımını hızlandırmazdı. Çok güzel içki içer yemek yedi. Sonrasında da bir şişe birası vardı cila niyetine.

Lozan Antlaşması'na göre 150'likler Cumhuriyet aleyhine tavır takınan kişilerdi. Bu insanlar yazılarıyla Atatürk'e ve onun devrimlerine karşı olan insanlardı. Mesut Fani ve ailesi esas Osmaniye (Adana) Kadirli'lerdir. Buraya yerleşti. Uzun süre avukatlık yaptı. Eşi Antakyalıdır. Eşi ve çocukları İstanbul'a yerleşti. Eşi, Hayriye Hanım, Halk Evi'nde gişe memuruydu.

Halk evinin sineması vardı. Eşi ve çocuklarından sonra bir süre Antakya'da kaldı ve sonra kendisi de İstanbul'a gitti. Yazları gelirdi Antakya'ya. Arsuz'da yazlıkları vardı. Sonra oraya da gelmez oldu. Yalnız kaldı Mesut Fani aslında İstanbul'da ve bu yalnızlık onu çökertti. Burhan Felek, Cumhuriyet Gazetesi'nde 'bir Mesut Fani vardı 150'liklerden ne oldu?' diye bir yazı yazmıştı. Sonraları çocuklarıyla görüştim, hatta buraya da geldiler. Hatay bianeli yapmak istediler ama başarılı olamadılar. Münasebetim kesildi.

Antakya'da yaşayan 150'liklerin benim tanıdığım dönemde Atatürk aleyhine ve Cumhuriyet karşıtı hiçbir çabaları olmadı. Demokrat Parti'yi desteklerlerdi. Bunlar tabii anavatana katıldıktan sonraki bilgilerim, tabii öncesini bilemiyorum. Mesut Fani'nin bana söylediği: 'Ben hiçbir zaman devrim aleyhtarı, Cumhuriyet aleyhtarı olmadım'. Atatürk'ü sevdiğini söylerdi. Ne

i Konu ile ilgili detaylı bilgi için: Bilgili, 1938; Soysal, 1985.

derece doğruydu bilmiyorum zira benim kafa yapımı bilirdi. Sohbeti çok iyiydi. Esprili anlatımları vardı. Hayata bakış açısı çok değişikti. Kendine gayet iyi bakardı. Baro yönetim kurulunda iken stajını bitiren avukatın evrakını esprili sözler söyledikten sonra imzalardı. Neden böyle yapıyorsun dediğimizde: 'pastanın dilimi küçülüyor... bunlar savcı, hakim olsunlar...' derdi."

Kaynakça

Bilgili, M. F. (1938). Atatürk'ün Hayat Felsefesi. Antakya-Hatay

Gezgin, S., Polat, V., Arcan, H. E. (2016). Türkiye Sözlü Basın Tarihi–
Cilt I. Editör Ali Berktaş. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Neyzi, Leyla (1999). İstanbul'da hatırlamak ve unutmak: Birey, Bellek ve
Aidiyet. İstanbul: Tarihi Vakfı Yurt Yayınları. ISBN: 975-333-113-4.

Soysal, İlhami (1985). 150'likler. İstanbul: Gür Yayınları.